

FİNANSAL İSTİKRAR VE TÜRKİYE'DE BANKACILIK DÜZENLEMELERİ

Financial Stability and Banking Regulations in Turkey

Yaşam DEMİR*

Hafize MEDER ÇAKIR**

Özet: Günümüzde, herhangi bir ülke piyasasındaki olumlu ya da olumsuz bir gelişme diğer tüm piyasalara anında yansıdığı için finansal krizlerin etkisi sadece birkaç saat farkla bütün piyasalara yayılmaktadır. Bu nedenle, gelişmekte olan ülkeler kadar, gelişmiş ülkeler için de finansal istikrarı sağlamak ve sürdürülebilmek oldukça önemlidir. Bu amaçla, mali piyasaların önemli bir aktörü olan bankalara dönük yapısal düzenlemeler kurumsallaşmıştır. Bu düzenlemeler bankaları finansal krizlere karşı daha dayanıklı hale getirmek ve en önemlisi krizleri engellemek açısından önemlidir. Bu çalışmada, finansal istikrar kavramına değinildikten sonra, Türk bankacılık sektöründeki istikrar sağlayıcı düzenlemeler incelenmiş ve son olarak yabancı sermayeli bankalar ile yerli ve kamu sermayeli bankalar arasında karlılık, sermaye ve likidite seviyeleri arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Finansal İstikrar, Mali Piyasa, Banka, Yabancı Sermaye.

Abstract: Nowadays, any positive or negative market development in any country reflects instantly to all other markets and therefore impact of the financial crises spread to the whole markets only within a few hours. Hence, providing and maintaining financial stability is crucial for developed countries as well as developing countries. For this purpose, structural regulations towards banks -which is an important actor of financial markets has institutionalised. These regulations are crucial for ensuring the resilience of banks to financial crisis and above all avoiding crises. In this study, after mentioning the concept of financial stability, stabilizing arrangements in Turkish ban-

* Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Doktora Öğrencisi.

** Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman A.B.D.,
e-posta: hmeder@pau.edu.tr.

king sector is discussed and finally differences between profitability, capital adequacy ratio and liquidity ratio between the foreign banks and domestic state-owned banks have been detected.

Key Words: Financial Stability, Financial Market, Bank, Foreign Capital.

GİRİŞ

1990'lı yıllardan sonra ivme kazanan küreselleşme dünya ticareti üzerinde çok büyük para hareketlerine neden olmuş ve gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımları önemli ölçüde artmıştır. Spekülatif amaçlı olmaya başlayan bu hareketler gelişmekte olan ülkelerin finansal kırılma eğilimini arttırmış ve yeniden dünya ekonomilerinde tekrarlanan krizlere neden olmuştur. Finansal kırılma eğilimi beraberinde finansal krizleri getirmiş ve finansal istikrar konusu önem kazanmıştır. Finansal istikrar konusunda finansal piyasa yapımcılarının en önemli aktörünün bankalar olduğu genel kabul görmüş bir olgudur. Bu sebeple, Basel Standartları oluşturulmuş ve önce Basel I ve daha sonra Basel II olmak üzere uygulama sürecine girilmiştir. Basel III standartları ise, Basel II standartlarının yetersiz kaldığı likidite ve sermaye yeterliliği konularında yeni düzenlemeler getirmiştir. Ayrıca, yapılan bankacılık düzenlemeleri ile finansal istikrar arasındaki ilişki incelenmiş ve Finansal İstikrar endeksi oluşturulmuştur.

2008 yılında gelişmiş ülkelerde başlayarak dünya geneline yayılan ekonomik kriz ülkemizde de finansal istikrar açısından olumsuz etkilere neden olmuştur. Krizin başlıca nedenleri arasında ağırlıklı olarak hedge fonların küresel ekonomide kontrolsüz dolaşımı ve yatırım bankalarının düşük aktif kalitesi gösterilebilir. Bu kapsamda, ülke özelinde uygulanan finansal istikrar sağlayıcı düzenlemelerin yetersizliği tespit edilmiş ve küresel açıdan da ülke ve finansal piyasa riskleri içinde bir takım önlemler ve düzenlemelerin gerekliliği önem kazanmıştır. Özellikle, bankacılık sektörünün istikrarlı ve güvenilir bir sektör haline getirilmesi devletin düzenleyici otoritelerinin ana amaçlarından biri haline gelmiştir. T.C. Merkez Bankası (TCMB)'nin fiyat istikrarı hedefinin yanı sıra, finansal istikrar sağlanması yönünde ikincil amacı bulunmaktadır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) ise, özellikle bağımsız idari otorite olarak sektörün iyileştirici, önleyici, düzenleyici ve denetleyici düzenlemelerle (5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 1. maddesinde de ifade edildiği gibi) finansal piyasalarda güven ve istikrar sağlamayı amaçlamaktadır. Güvenilir bir piyasa, ülke ekonomisinin büyümesine katkı sağlayan yabancı sermayenin bankacılık sektörüne ilgisini arttıracaktır.

Türkiye’de kriz süreçleri sonucunda 1980’li yıllardan itibaren kamu bankalarının ağırlığı azalmış, yerini yabancı ve özel sermayeli bankalar almıştır. Devam eden süreçte bankaların sermayelerini birleştireceği ve yabancı sermayeli bankaların sektöre ilgisinin artarak devam edeceği kuvvetle muhtemeldir (Köne, 2003). Ülkemizde bugün itibariyle Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankalarının %40’ı yabancı sermayeli olup, Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının %60’lık kısmı tamamen yabancı sermayelidir.

Bu kapsamda, çalışmamızda ilk olarak finansal istikrar kavramı üzerinde durulmuş, daha sonra finans kesiminin önemli aktörü bankalara ilişkin istikrar yapıcı düzenlemelere yer verilmiş ve son olarak bankacılık sektöründe önemli bir yer edinmiş olan yabancı sermayeli bankaların istikrar yapıcı düzenlemelere verdiği tepki ortaya konmuştur.

FİNANSAL İSTİKRAR

İstikrar kavramı kararlılık ve stabilizasyon olarak kısaca tanımlanabilirken aynı zamanda bir başarı kriteri olarak da düşünülmektedir. Finansal istikrar kavramı ise, finansal sistemin başarı kriteri olarak algılanmakta; finansal krizler ise, başarısızlık olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, literatürde her döneme ilişkin finansal krizleri anlamaya çalışan yaklaşımlar yer almaktadır. Yaşanan küresel krizlerde fiyat istikrarı amaçlayan para ve maliye politikalarının finansal krizleri engellemeye yeterli olmaması nedeniyle finansal istikrar olgusu önem kazanmıştır.

Crockett (1997), finansal istikrar kavramını kurumlar ve piyasa ayrımı yaparak açıklamıştır. Finansal kurumlar açısından, faaliyetlerinin dışarıdan bir müdahale olmadan ve sürekli devam etmesinin sağlanmasındaki güven derecesi olarak tanımlamıştır. Piyasalar için ise finansal istikrarı, piyasada her katılımcının ulaşabileceği fiyatların oluşması, kısa süreli dalgalanmaların yaşanmamasının sağlanması olarak ifade etmektedir. Large (2003) ise, finansal istikrarı, finansal sisteme karşı sürdürülebilir güven ortamı olarak tanımlamıştır.

Garry ve Schinasi (2004) göre genel ifadeyle finansal istikrar; finansal sistemin hem ekonomik kaynakların, hem de diğer ekonomik süreçlerin (ekonomik büyüme ve sosyal refah gibi) etkin dağılımını sağlaması, finansal riskin ölçülmesi ve yönetilmesi ve bu temel özellikleri devam ettirebilme gücü olarak tanımlamıştır. Özince (2005), istikrarlı piyasalar için güçlü ve sağlam finansal kurumların gerekliliğini vurgulamıştır.

Finansal istikrardan söz edilebilmesi için, parasal bir ekonomi ve paranın kullanıldığı bir ortam kısaca finansal sisteme ihtiyaç vardır. Finansal sistemin içindeki parasal sistem, anlaşmalar, kurumlar, sistemin işleyişi arasındaki etkin işleyişle istikrarın sağlanacağına dikkat çekmektedir.

Finansal sisteminin istikrarsızlığı ülke ekonomisinin gelişimini olumsuz etkilemektedir. Finansal istikrarı sağlamaya yönelik düzenlemeler bu kapsamda önem arz etmektedir. Finans piyasalarının aracılık fonksiyonları nedeniyle istihdam, üretim düzeyi üzerinde etkilidir. Bu nedenle oluşabilecek bir finansal kriz ülke ekonomisine doğrudan zarar vermektedir (Chant ve diğerleri, 2003). King ve Levine (1993) finans sistemi iyi olan ülkelerin diğerlerine göre ekonomilerin daha hızlı büyüdüğünü, Levine (1997) fon kaynaklarının verimli alanlara aktarılarak tasarrufların özendirildiğini, Rajan ve Zingales (1998), Levine ve diğerleri (2007) ise finansal kuruluşlarının varlığının önemi yanında etkinliklerinin ve kalitelerinin ekonomi içinde fon akışının belirleyicileri olduğunu vurgulamıştır. Finansal sistem içerisinde tasarruf sahiplerine ait fonların reel sektöre dahil edilmesi ekonomik büyüme için gereklidir. Bu aracılık faaliyeti ise finansal piyasa oyuncuları tarafından gerçekleştirilmektedir. Goodhart ve diğerleri (1998), Elliehausen (1998) yapılan düzenlemelerin olumlu taraflarının yanında yapılan düzenlemelere karşı bir uyum maliyetinin olduğunu belirtmiştir. Briault, (2002), Alfon ve Andrews (1999) düzenlemelerin banka davranışlarında rekabet, ahlaki riziko riski açısından olumsuz davranışlara yönlendirdiğini, Hail ve Leuz (2006) ise düzenleme maliyetinin yansıması olarak artan işlem maliyetlerinin fiyatlamalara etkisi üzerinde durmuştur

Delice ve arkadaşları ise, finansal regülasyonları bankacılık alanındaki regülasyonlar ve sermaye piyasalarındaki regülasyonlar olmak üzere iki bölüm altında incelemiştir. Buna göre, bankacılık alanındaki regülasyonlar riskleri yok etmek ve azaltmak mantığına dayanırken, sermaye piyasalarındaki regülasyonlar piyasada eşit rekabet koşulları oluşturulması mantığına dayanmaktadır (Delice vd., 2004).

Bankacılık Sektöründe İstikrar Sağlayıcı Düzenlemeler

Bankacılık sektörü finansal gelişmenin en önemli unsurlarından biridir. Ekonomik büyüme için finansal gelişmenin önemi son yıllarda daha net anlaşılmıştır. Örneğin Levine ve Zervos (1998), bankacılık sektörü ile finansal sistem ve ekonomik büyüme arasında sıkı bir ilişki olduğunu belirtmiştir.

Günümüzde, bankacılık sektörü, küresel ekonomide önemli bir konuma sahiptir (Malul vd., 2009). Bankacılık sistemi hala pek çok ülkede, özellikle, gelişmekte olan pazarlarda, finansal sistemin büyük kısmını oluşturmaktadır.

Bankacılık sektöründe yaşanan olumsuzluklar doğrudan pazarı etkileyip ekonomik büyümeyi engellemektedir. Bankacılık sektöründeki pozitif gelişmeler ise sektördeki firmaları yatırıma yönlendirmektedir (Cetorelli, Gambera, 2001).

Allen ve Herring’e göre (2001), 16 adet bankacılık düzenlemesi vardır. Genel olarak bu düzenlemelerin sistemik riskin önlenmesi, yatırımcılar için koruma sağlanması, verimliliklerinin artırılması, ve sosyal refah olmak üzere dört amacı vardır. Allen ve Herring hiçbir düzenleme ile bu hedeflerin tümünü elde etmenin mümkün olmayacağını belirterek çalışmalarında bankacılık istikrarı için sadece sistemik riskin önlenmesine dönük düzenlemelere odaklanmışlardır. Çalışmalarında, istikrarın sağlanması için 8 tür yardımcı düzenlemeye olduğunu belirtmişlerdir. Bu düzenlemeler şunlardır:

- 1) varlık kısıtlamaları
- 2) sermaye yeterliliği şartı
- 3) mevduat sigortası
- 4) uyum ve uygun giriş testleri
- 5) mevduat faiz tavan oranı
- 6) disponibilitate
- 7) zorunlu
- 8) hizmet ve ürün hatlarında kısıtlamalar.

Bankacılık sektöründe güven eksikliği en önemli kriz sebebi olarak kabul edilmiştir. Yatırımcının bankaların tam ve zamanında bilgi aktarmaması ve şeffaf olmaması nedeniyle, eksik ve doğru olmayan bir bilgiye sahip olan yatırımcı, içinde bulunduğu güvensizlik ortamında bankadan mevduatını çekmek isteyebilir. Böyle bir durum aktif ve pasifi arasında dengesizlik bulunan ve likidite riskiyle karşı karşıya kalan bankanın zor duruma düşmesine, hatta batma noktasına gelmesine neden olur. Bu çerçevede, güvensizliğin engellenmesi ve bankaların risk ağırlıklı mali yapısının kontrolü amaçlı dünyaca kabul edilmiş standartların uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir. Bankacılık sektörüne ilişkin düzenlemelerin nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (www.bis.org);

- Finansal sistemde güvensizlik ve istikrarsızlığın hakim olması,
- Sermaye çerçevesinde sistemdeki sermayenin mevcut genel düzeyinin en aza inmesinden dolayı artan likidite riski,
- Rekabet eşitsizliği,

- Risklerin ve minimum tutulması gereken sermaye miktarının ölçülmesine yönelik kapsamlı yaklaşımların olmaması nedeniyle hesaplanamayan riskler,
- Uluslararası faaliyet gösteren bankalar arasında uygulama anlamında belirli standartlar olamaması nedeniyle bankalar arası fırsat eşitsizliği,
- İflas eden ve finans sektörüne global anlamda zarar veren bankaların sayılarının artması,
- Kamu oyununun doğru aydınlatmaması ve şeffaflığın olmaması nedeniyle oluşan krizler,
- Bağımsız merkezi ve uluslararası denetim eksikliği,
- Bankaların, bankacılık faaliyetleriyle diğer finansal aracılık faaliyetleri arasında belirgin bir sınır olmayışı, riskli yatırım alanlarının kısıtlanmayışı.

Sonuç olarak, ülkelere göre bazı uygulama farklılıkları olmakla birlikte tüm dünyada benimsenen ve yaptırımı olan bir takım standartlar geliştirilmiştir. Bu standartlar değişen piyasa koşullarına ve yeni oluşan ihtiyaçları karşılamaya yönelik sürekli bir revizyona tabi tutulmakta ve güncelliği sağlanmaktadır. Bu çerçevede, Basel-I ve Basel-II uzlaşıları ortaya atılmış ve daha sonra yaşanan küresel krizler neticesinde 2010 yılında Basel-III ek sermaye kuralları olarak kamuoyuna açıklanmıştır.

Türkiye’de finansal sistem, fon ihtiyacının büyük ölçüde (yaklaşık %75) bankacılık sisteminden karşılandığı banka-ağırlıklı bir mali sistemdir. Bu yapıyla Anglosakson (ABD ve İngiliz) finansal sistemlerden çok, kıta Avrupa’sı finansal sistemlerine benzemektedir (Barth, Rolle ve Rice, 2001).

Türkiye’de bankacılık düzenlemelerinde 5411 sayılı Bankacılık Kanununun Amaç başlıklı 1. Maddesinde, *“Bu kanunun amacı, finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına,.....”* diyerek devam edilmektedir. Buradan hareketle yapılan düzenlemelerin nihai hedefinin istikrar ve güven ortamı oluşturmak olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu konuda BDDK’nın ilgili Kanununun 93. Maddesinde görev ve yetkileri; *“Kurum, bu kanun ile diğer mevzuatın verdiği yetkiler çerçevesinde finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması, mali sektörün gelişmesi.....”* olarak ifade edilmiştir (Tiryaki, 2012). Bu kapsamda yasa koyucu, görevli ve yetkili kurumları da belirlemiştir. Ayrıca, Merkez Bankalarının fiyat istikrarının yanı sıra finansal istikrar sağlanmasında üstlendikleri sorumluluklar ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte, ülkemizde 2011

yılında TCMB, BDDK, SPK, TMSF başkanlarından ve Hazine Müsteşarından oluşan Finansal İstikrar Komitesi oluşturulmuştur.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 1. Maddesinin gerekçesi; “*Finansal piyasalarda güven, açık ve kapsamlı piyasa standartlarının oluşturulması, finansal suçların azaltılması, yeterli derinlik ve likiditeyi haiz piyasaların tesis edilmesi, ulusal ve uluslararası değişikliklere uyum sağlayan ve yatırımcılara güven veren sistemlerin oluşturulması suretiyle sağlanır*” olarak belirtilmiştir. Aynı maddenin gerekçesinde finansal piyasa aktörlerinin davranışlarının düzenlenmesi ve faaliyetlerin işlerliğinin denetime tabi olması gerektiği vurgulanmıştır. Kamunun aydınlatılmasını sağlayarak şeffaf ve anlaşılabilir, yeterli düzeyde, doğru zamanda bilgi edinilmesine yönelik düzenlemeler yapmak, tasarrufların verimli olacak alanlardaki kredilere yönlendirilmesi sağlamak, piyasa disiplini bozmayacak şekilde tasarruf sahiplerinin mevduatlarını güvence altına almak kanunun amaçları arasında yer almaktadır. Avrupa Birliği direktifleri, uluslararası ilkeler ve standartlar ile uyumlu olarak bu Tasarı hazırlanmıştır.

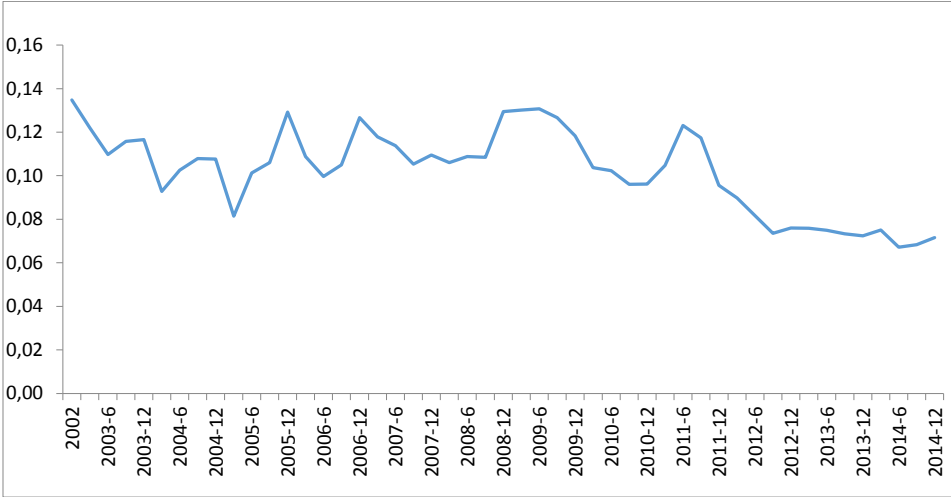
5411 sayılı Bankalar Kanunu’nun 88. maddesinde BDDK’nın bankacılık sektörü ile ilgili düzenlemeler yapmaya yetkili olduğu açıkça ifade edilmiştir. Bu kapsamda, BDDK tarafından yayımlanan 19 adet yönetmelik bulunmaktadır. Literatürde ise; likidite, sermaye ve karşılıklarla ilgili düzenlemeler ağırlıktadır. Nitekim Basel III Standartları kapsamında; “Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik” ve “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” ler revize edilmiş, Likidite Karşılama Oranı hesaplamasıyla ilgili yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bankaların beklenen ya da beklenmeyen zararlar karşısında yükümlülüklerini yerine getirebilmesi amaçlı ayırdıkları genel, özel ve zorunlu karşılıklar ihtiyati tedbir açısından önemlidir. Bu kapsamda çalışmamızda, likidite ve sermaye yeterliliği ile ilgili bankacılık düzenlemelerine yer verilmiştir.

Likidite Düzenlemeleri

BDDK tarafından yapılan düzenlemelerden biri “*Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik*”tir. 1 Kasım 2006 tarihli yayımlanan yönetmelik 5411 sayılı Bankalar kanunu md.46 ve md.93’e dayandırılarak yürürlüğe girmiştir. İlgili yönetmeliğin birinci maddesinde amacının, bankaların yükümlülüklerini karşılayacak seviyede likidite bulundurmalarını sağlayacak düzenlemeler yapmak olduğu ifade edilmiştir. Özellikle likidite oranının hesaplanmasını ilişkin düzenlenen yönetmelikte vadelere ve yükümlülük türlerine göre belli dönem aralıklarını kapsayan bildirim cetveli çerçevesinde likidite rasyosunun hesaplanma ve bildirilme şekli

açıkça ifade edilmiştir. Aynı yönetmeliğin md.15/4. fıkrasında uyumsuzluk olsun ya da olmasın kurulun eğer gerekli görmesi halinde 5411 sayılı kanunun md.67 gereğince tedbir almaya yetkilidir. Buradan da anlaşılacağı üzere likidite rasyosunun hesaplanması ve bildirilmesiyle ilgili kurum hassasiyeti oldukça fazladır. Nitekim 2008 küresel krizin nedenleri arasında gösterilen likidite bolluğu, reyting kuruluşlarının denetimin eksikliği, özensiz kredilerinin yaygınlaşması gösterilmektedir (Crotty, 2009). Küresel kriz sonucu Basel standartlarının yeterliliği sorgulanmış ve Basel II standartlarının eksikliklerini tamamlamak amaçlı ek düzenleme olarak Basel III standartları BIS tarafından yayınlanmıştır. Bu düzenlemeyle, sermaye düzenlemelerine ek olarak sermaye Likidite düzenlemeleri ile ilgili standartlar oluşturulmuş, Likidite Karşılama Oranı (Liquidity Coverage Ratio) ve Net İstikrarlı Fonlama Oranları (Net Stable Funding Ratio) dahil edilmiştir. Uygulamaya 2018 tarihinde başlanması öngörülmüştür (BDDK, 2010a). Ancak, her düzenlemenin sektör ve ekonomi üzerinde bir maliyeti oluşmaktadır. Nitekim BIS likidite ve yeni sermaye düzenlemelerinin makroekonomik göstergeler üzerine etkilerini inceleyen iki rapor yayınlamıştır^{***}. Düzenleyici otoritenin olası finansal krizin önlenmesi amacını taşıyan düzenlemelerin ülke ekonomisine getireceği ek maliyet ile finansal krizin yaratabileceği toplumsal maliyet arasında karar vermesi oldukça güçtür. Özellikle de aşırı miktarda likit tutmanın bankalar için alternatif maliyeti olup, sermayedar için ilave bir kar beklentisine neden olmaktadır. Finansal piyasalarda uluslararası para hareketliliği ve ülkelerin makro ekonomik göstergelerindeki beklentilerinin gerçekleşmesinde yabancı sermayenin etkisi dikkate alındığında öngörülen standartların uluslararası platformda uygulanıyor olması ülkelerin yabancı sermayeyi korkutmak gibi çekincelerini azaltacaktır. Yabancı sermayeyi ülkeye gelmesini sağlamak için özelleştirme ve kurallarını gevşeterek sıkı düzenlemelerden ülkeler kaçınmaktaydı (UNCTAD, 1998). Ancak, 2008 küresel krizlerle birlikte ülkelerde yaşanan finansal krizlerin sermayenin serbest dolaşımının yarattığı yayılma etkisiyle global krizlere dönüşmesi bu konuda tartışmalara neden olmuştur. Düzenlemelerin ne kadar katı ya da ne kadar esnek olması gerektiği ülkelerin yapısal ve ekonomik dinamiklerine bağlı olup, Türkiye için 2001 krizi sonrası aldığı likidite, sermaye, düzenli karşılık gibi yapısal reformlar makroekonomik göstergelerin de iyi seyretmesi nedeniyle 2008 krizinin etkilerini çok fazla hissetmemesini sağlamıştır (BDDK, 2010b). Türk Bankacılık sektörünün 2001-2014 yılları arasındaki likidite rasyosu Grafik 1’de yer almaktadır.

^{***} Bkz. “Assessing the macroeconomic impact of the transition to stronger capital and liquidity requirements”, 2010 <http://www.bis.org/publ/othp12.pdf> Erişim Tarihi: 20.02.2015, “An assessment of the long-term economic impact of stronger capital and liquidity requirements” 2010, <http://www.bis.org/publ/bcbs173.pdf> 20.02.2015

Grafik 1: Türk Bankacılık Sektörünün Likidite Rasyosu (%)*

* Likidite Rasyosu: Nakit Değerler, Merkez Bankası, Piyasalar, Bankalar ve Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar toplamının Toplam Aktiflere oranını ifade etmektedir.

Kaynak: <http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/tr/Gosterim/Gelismis> Erişim Tarihi: 24.04.2015.

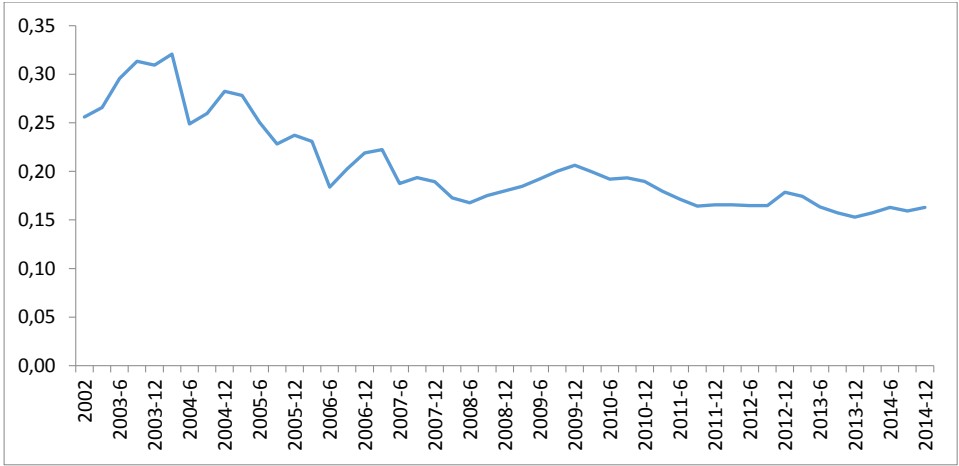
Bankaların likidite rasyoları dönemler itibariyle dalgalanma göstermektedir. Özellikle son yıllarda bankaların likidite düzeyleri azalmış, bu azalış da daha çok yabancı bankalardan kaynaklanmıştır.

Sermaye Yeterliliği Düzenlemeleri

Bankacılık sektörünün 2001 yılında yaşanan kriz sonrası Yeniden Yapılandırma Programı kapsamında sermaye yapısının güçlendirilmesi amaçlı düzenlemeler yapılmıştır. Bankalar Kanununda yapılan değişiklikler kapsamında BDDK'nın kuruluşuyla sektörel düzenlemeler yapılarak Avrupa Birliği (AB) direktiflerine uyum sağlama amacı güdülmüştür. Bu düzenlemelere alt yapı oluşturacak denetim ve mali tabloların şeffaflaştırılmasına yönelik "*Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik*" yayınlanmıştır. Söz konusu yönetmeliğin amacı olarak; bankaların mali yapısını, mali performansı ve yönetim etkinliği hakkında bilgi veren mali tabloların hazırlanması ve belli zaman aralıklarıyla kamuoyuna açıklanmasını sağlamak olduğu ifade edilmiştir. Nitekim, Basel II standartları kapsamında, piyasa disiplini ve bankaların sermaye ve risk hakkında bilgileri kamuoyuna açıklıyor olması gerektiği vurgulanmaktadır. Tavsiye niteliği taşıyan ve 2006 yılında kabul edilen Basel II Standartları, AB Parlamentosu ve Konseyi tarafından çıkarılan 2006/48/EC ve 2006/49/EC sayılı direktiflerle AB Hukukunda yerini almıştır. Ülkemizde de Resmi Gazete'nin 01 Kasım

2006 tarih ve 26333 sayılı nüshasında; BDDK tarafından Basel Standartlarına Uyum kapsamında “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine Ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” ilk kez yayımlanmıştır. İlgili yönetmelikte riske dayalı sermaye hesaplanması yöntemine başka bir ifadeyle teminat, vade ve risk faktörlerine göre yeniden bir sermaye yeterliliği hesaplaması yöntemine geçilmiştir. Bankalar Kanunu md.45’de “Bu Kanunun uygulanmasında maruz kalınan riskler nedeniyle ulaşılabilecek zararlara karşı yeterli özkaynak bulundurulması sermaye yeterliliğini ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır. Kanun uyarınca %8 olarak belirlenen minimum sermaye yeterlilik rasyosu, BDDK tarafından gelişen ekonomik süreç sonucunda %12 olarak belirlenmiş olup, küresel krizin atlatılmasında güvenlik tamponu görevi yaptığı söylenebilir (Tuna, 2011). Türk Bankacılık sektörünün 2002-2014 yılları arasındaki sermaye yeterlilik oranları Grafik 2’de yer almaktadır.

Grafik 2: Türk Bankacılık Sektörü Sermaye Yeterlilik Rasyosu (%)

Kaynak: <http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/tr/Gosterim/Gelismis> Erişim Tarihi: 28.04.2015.

Türkiye’de faaliyette bulunan bankaların sermaye yeterlilik rasyolarının 2008 yılına kadar yıllar itibariyle azalan bir seyir izlediği, daha sonraki dönemde aynı seviyesini koruduğu söylenebilir. Bununla birlikte sektörün ortalama sermaye yeterlilik rasyosunun BDDK’nın %12 olarak belirlediği oranın üzerinde olduğu görülmektedir. Tablo 1’de ise, G-20 ülkelerinin 2009-2014 tarihleri arasındaki sermaye yeterliliği oranları yer almaktadır.

Tablo 1: G-20 Ülkeleri Banka Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)

	2009	2010	2011	2012	2013
ABD*	14,3	15,3	15,3	14,6	14,4
Almanya	14,8	16,1	16,4	17,9	19,2
Arjantin	18,8	17,7	15,6	14,1	13,6
Avustralya	11,9	11,4	11,6	11,9	11,6
Birleşik Krallık	14,8	15,9	15,7	16,4	-
Brezilya	19,0	17,7	17,3	16,7	16,1
Çin	11,4	12,2	12,7	13,3	12,2
Endonezya*	17,4	17,2	16,1	17,3	19,8
Fransa	12,4	12,7	12,3	14,5	15,4
G.Afrika	14,1	14,9	15,1	15,7	14,8
Hindistan**	13,2	13,6	14,2	13,4	12,3
İtalya	11,7	12,1	12,7	13,3	13,4
Japonya	13,3	13,3	14,2	14,2	14,9
Kanada	14,7	15,6	15,9	15,4	14,3
Kore	14,4	14,6	14,0	14,3	14,5
Meksika	16,5	16,9	15,7	15,9	15,6
Rusya*	20,9	18,1	14,7	13,7	13,5
Suudi Arabistan	16,9	17,6	17,6	18,2	17,9
Türkiye*	18	19	16,5	17,9	15,3

*Basel I standartları uygulanmaktadır.

**Basel I ve Basel II standartları uygulanmaktadır.

Kaynak: <http://data.imf.org/?sk=f15905b8-c65e-4aff-abc8-41c925a3aad7&sId=1390030109571> Erişim Tarihi: 20.03.2015.

Tablo 1’de görüleceği üzere, G-20 ülkeleri arasında 2009 yılında ilk 5’de yer alan Türk Bankacılık sektörü, 2010 yılında ise en yüksek sermaye yeterliliği oranına sahiptir. Bu oran, Rusya’da %18,1, Brezilya’da %17,7 Almanya’da ise %16,1’dir. Sermaye yeterliliği sektörün yatırım için güvenli bir liman olduğunun göstergesi olup, istikrarın sağlanması ve olası krizin etkilerinin en aza indirgenmesi için önemli bir unsurdur. Nitekim sermaye gücünün yanında yabancı yatırımcının en çok ilgilendiği husus yatırımdan sağlayacağı kar miktarıdır.

Tablo 2’de G-20 ülkelerinin bankacılık sektörüne ait özkaynak karlılığı (ROE) ve aktif karlılığı (ROA) rakamları 2009-2013 yılları arasında yer almaktadır.

Tablo 2: G-20 Ülkeleri Bankacılık Sektörü Özkaynak Karlılığı (ROE) ve Aktif Karlılığı (ROA) (%)

Ülkeler	2009		2010		2011		2012		2013	
	ROA	ROE	ROA	ROE	ROA	ROE	ROA	ROE	ROA	ROE
ABD	0,20	-0,5	0,94	8,2	1,22	6,8	1,41	3,1	1,57	3,3
Almanya	0,21	5,0	0,37	8,8	0,53	13,0	0,45	10,8	0,36	7,5
Arjantin	1,00	19,2	2,81	24,4	2,42	25,3	2,47	40,0	1,88	43,7
Avusturalya	1,05	18,9	1,17	20,1	1,27	22,0	1,16	20,0	1,32	23,0
Birleşik Krallık	0,002	-0,1	0,32	6,9	0,29	6,1	0,28	5,8	-	-
Brezilya	1,73	22	1,9	28,9	1,7	14,0	1,37	15,8	1,34	14,0
Çin	0,90	16,2	1,1	17,5	1,3	20,4	1,3	19,8	1,3	19,2
Endonezya	2,61	26,3	2,7	26,1	2,9	20,3	3,1	21,0	3,1	24,5
Fransa	0,29	7,2	0,59	12,0	0,39	8,3	0,31	6,0	0,49	8,4
G.Afrika	1,15	18,0	1,26	18,3	1,54	21,0	1,52	20,2	1,45	19,1
Hindistan	1,00	13,1	0,98	14,3	0,89	15,0	0,94	13,8	0,74	11,1
İtalya	0,31	4,0	0,29	3,7	-0,87	-13,0	-0,06	1,0	-0,77	-11,5
Japonya	-0,20	5,5	0,20	5,5	0,30	7,3	0,30	6,0	0,30	8,9
Kanada	0,73	18,2	1,06	22,9	1,13	22,5	1,11	21,5	1,10	22,3
Kore	0,58	5,8	0,71	7,2	1,05	13,2	0,66	8,2	0,33	4,0
Meksika	1,48	15,2	1,80	16,8	1,53	15,5	1,83	17,5	2,1	19,3
Rusya	0,72	4,9	2,04	12,5	2,47	17,3	2,39	17,9	1,87	14,0
Suudi Arabistan	1,92	16,4	1,95	14,7	2,12	16,3	2,13	16,0	2,00	14,6
Türkiye	3,27	26,4	3,08	23,9	2,23	19,05	2,35	19,6	2,02	17,4

Kaynak: IMF, GFRS-FSI tables.

 Kaynak: <http://data.imf.org/?sk=f15905b8-c65e-4aff-abc8-41c925a3aad7&slid=1390030109571> Erişim Tarihi: 20.03.2015.

Tablo 2'de görüldüğü üzere 2009-2013 tarihleri arasındaki 5 yıllık süreçte G-20 ülkeleri arasında bankacılık sektörü açısından Türkiye 2009 yılında %3,27 aktif getirisiyle en yüksek getiri oranına sahip ülke konumundadır. Türkiye'yi %2,61 ile Endonezya ve %1,71 ile Brezilya izlemektedir. 2010 yılında Türkiye %3,08 aktif getirisiyle en yüksek getiri sağlayan ülke konumunda olmaya devam etmiştir. 2011, 2012, 2013 yıllarında aktif karlılığından azalış olmasına karşın ilk 3 ülke arasında yer almaktadır. 2009-2013 yıllarındaki özkaynak getirisine bakıldığında 2009 yılında %26,4 oranıyla ilk sıraya sahiptir. 2008 küresel krizinde bankacılık sektörünün sağlam sermaye ve güçlü likidite yapısıyla çok etkilenmediğini tablodaki karlılık rakamlarından da izlenebilmektedir. Arjantin ve Endonezya bu süreçte en yüksek özsermaye karlılığına sahip ülkeler olarak

öne çıkmaktadır. Karlılığın yanı sıra istikrarlı ve güvenli bir piyasa ortamı yabancı sermayenin ülkedeki sürekliliği için önemli olup Türk Bankacılık sektöründe bu güven ortamı oluşturulmuştur. Nitekim 2014 yılına girerken Türk Bankacılık Sektöründe yabancı sermaye tutarı 262 milyar TL, toplam bankacılık sektörü içindeki mevduat bankalarındaki payı %16 olup, özel bankalar arasında ise %28’ lik bir paya sahiptir (BDDK, 2014).

YABANCI BANKALARIN FİNANSAL İSTİKRAR ÜZERİNE ETKİLERİ

UNCTAD (1999) yabancı sermayeyi bir ülkeye başka bir ülkedeki yerleşik kişi veya kurumlarının sermaye transferi yapması olarak tanımlamaktadır. Bu sermaye transferleri, doğrudan yabancı sermaye yatırımları (Foreign Direct Investment: FDI) ile dolaylı yabancı sermaye yatırımları (yabancı portföy yatırımları) (Foreign Portfolio Investment: FPI) olarak adlandırılmaktadır. Bankacılık sektörüne olan yabancı sermayenin ilgisinin başlamasında uluslararası işletmeciliğin yaygınlaşmasının etkisi vardır. Sermayenin sınır ötesine yaygınlaşması 2. Dünya Savaşı’nın bitmesiyle başlamıştır. Özellikle, Amerikan bankaları için doların uluslararası para olması, çokuluslu Amerikan şirketlerinin dış ülkelere yatırımlarının artması gibi başlıca nedenler itici faktör olmuştur (Parasız, 2005). 1980’li yıllardan sonra önem kazanan küreselleşmenin üçüncü dünya ülkelerinin borç sorununa çözüm olarak sermayenin bu ülkelere kaymasına etkisi büyük olmuştur. Zamanla Japon bankaları dünyada önemli alacaklılar arasına girerek Amerikan bankalarını geride bırakmıştır. 1990’lı yıllara gelindiğinde küreselleşmenin etkisi artmış ve yapısal bir değişiklik sürecine girilmiştir. Deregülasyon uygulamaları, yerel bankacılık sistemine girişlerdeki kısıtlamaların azaltılması yerel piyasaları çekici hale getirmiştir. Classens vd. (2008), bu uygulamaların ülkeden ülkeye farklılık göstermesinin sonucu olarak yabancı sermayenin dağılımdaki farklılıklara dikkat çekmiştir. Yapılan çalışmada, yabancı bankaların bankacılık sektörüne girmeleriyle gelişmekte olan ülkelerdeki yerel bankalara göre daha fazla kar elde ettikleri ve bu kar sonucu daha fazla vergi ödediği; gelişmiş ülkelerde ise, tam ters yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca, çalışmada finansal hizmetlerde yabancı bankaların sağladığı kalite artışı, yönetimde iyileşme ve tasarruf sahipleri ile yatırımcı ilişkisinde iyileşme sağladığı vurgulanmaktadır. Goldberg vd. (2000), kriz dönemlerinde ve sonrasında yabancı bankaların yerel bankalara nazaran kredi vermeye devam ettikleri ve böylece istikrarın tekrar sağlanmasında olumlu etkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Buch ve Golder (2001), yerel bankaların yabancı bankalara karşı rekabet avantajına sahip olmadıklarını, azalan faiz marjları nedeniyle iflas risklerinin olduğunu ve bunun da finansal istikrarı olumsuz etkilediğini saptamışlardır. Levine (2004) yabancı banka girişi ile

artan rekabetin sonucu net faiz marjlarını belirlediğini ancak yabancı banka sahipliğinin açıklamada yeterli olmadığını tespit etmiştir. Hermes ve Lensink (2004)'in yaptıkları çalışmada ise, finans sisteminin gelişmişlik düzeyi arttıkça yabancı banka girişinin ulusal bankaların maliyetlerini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Uiboupin (2004), yabancı bankaların yerel bankalarda giderlerin artmasına neden olduğu, rekabeti arttırdıkları, yerel bankaların faiz getiren varlıkları, faiz dışı gelirleri ve karlılıkları üzerinde olumsuz bir etki yarattığı sonucuna varmıştır. Detragiache vd. (2006), yabancı bankaların uluslararası standartlara sahip büyük firmalarla çalıştığı ve bunun sonucu olarak yerel bankaların küçük-orta ölçekli işletmelere kredi verebildiği, bunun da yönetim maliyetinin ve risklerin artmasına neden olduğu kanaatine varmışlardır. Lee (2012) tarafından yapılan çalışmada, Avrupa bankalarının Latin Amerika ve Asya'daki yerel bankalara nazaran kredi arzlarını azalttıkları görülmüştür.

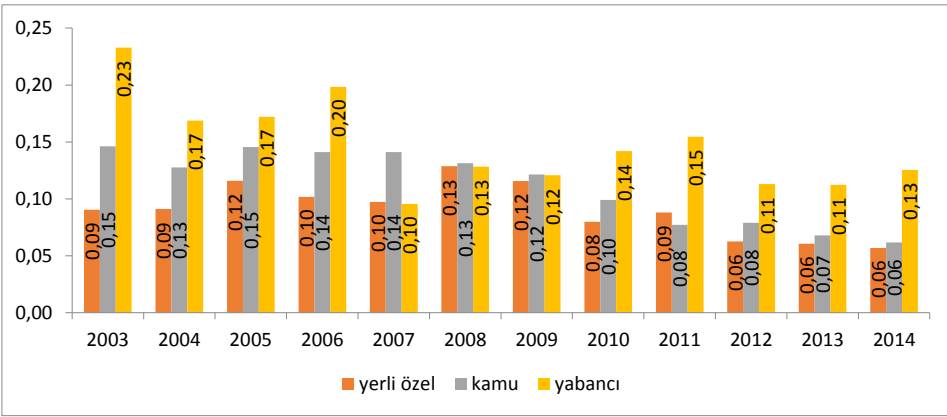
Parasız (2005), 2001 krizinde para ve bankacılık krizinin birlikte yaşandığı bir süreçte finansal kırılganlığın artması ve bankaların bilançolarındaki sorunlar, bankacılık sisteminin yeniden yapılandırılması gerekliliğini ortaya koymuştur. Güçlü ekonomiye geçiş programı ile birlikte bankaların yeniden yapılandırılması çalışmaları başlamış ve BDDK tarafından uygulamaya konulmuştur. Yapılan bu düzenlemeler 2001 krizi sonrası dönemde yabancı sermayenin ülkemize olan ilgisinin artmasında etkili olmuştur. Bu dönemin özelliği, yabancı sermayenin ulusal bankaların paylarını satın alarak, söz konusu bankalarda sermaye çoğunluğuna veya nitelikli paya sahip olmasıdır. Bir ülkenin ekonomik yapısı, bu yönde uygulanan politikalarla bankacılık sektörünün yakın bir ilişkisi olduğu, ayrıca bu ilişkinin bankaların sahiplik yapısını da etkilediğini vurgulamıştır (Akgüç, 2007). Türk ekonomisinin büyüyen ve gelişen makroekonomik performansı, artan nüfusu, AB'ne aday ülke konumunda olması yabancı sermaye için önemli nedenlerdir. Ayrıca, yasal düzenlemelerde yerli yabancı bankalar arasında herhangi bir ayırımın yapılmaması, yabancı sermayenin bir bankada sahip olabileceği pay oranına sınır getirilmemiş olması, enflasyon oranının tek haneli rakamlara inmesi, kurumsal yönetişimde yaşanan gelişmeler ile bankacılık düzenleme ve denetiminde kat edilen gelişmeler yabancı sermaye için çekici faktörlerdir (Aysan ve Ceyhan, 2007). Türkiye'nin içinde bulunduğu G-20 ülkeleri arasında bankacılık sektörünün sermaye ve karlılık oranları açısından değerlendirildiğinde yabancı sermaye için oldukça ilgi çekici olduğunu söylenebilir.

Aralarında G-20 ülkelerine ait Amerikan, İngiliz, Alman, Fransız, Rus ve İtalyan bankalarının yanısıra Katar, Kuveyt, İran, İsrail gibi ülkelerdeki yabancı sermaye, Türk Bankacılık sektörüne banka satın alarak, şube açarak ya da banka ortaklığı aracıyla girmiş, pazarda yerini almıştır. Bununla birlikte,

yabancı sermayenin ülke büyümesi için olumlu etkisi olduğu kadar bankacılık sektörünün istikrarın korunması açısından takip edilmeleri önemlidir. Nitekim, TCMB’nin Mayıs 2010 tarihli Finansal İstikrar Raporu’nda; Sistematik öneme sahip finansal kuruluşlardan kaynaklanabilecek risklerin belirlenmesi açısından yabancı sermayeli bankalarının ana ülkelerinde sistemik öneme sahip olan uluslararası finansal kuruluşlar olmasına karşın, ülkemizdeki faaliyetleri sınırlı olup iştirak olarak faaliyet göstermeleri, sektörün içindeki payı dikkate alındığında bulaşma etkisinin sınırlı olacağı ifade edilmiştir.

Aşağıda yer alan grafiklerde, 2003:2014 yılları arasında yabancı sermayeli bankaların karlılık, likidite ve sermaye yeterliliği açısından yerli ve kamu sermayeli bankalarla karşılaştırmasına yer verilmiştir.

Grafik 3: Likidite Rasyosu (%)

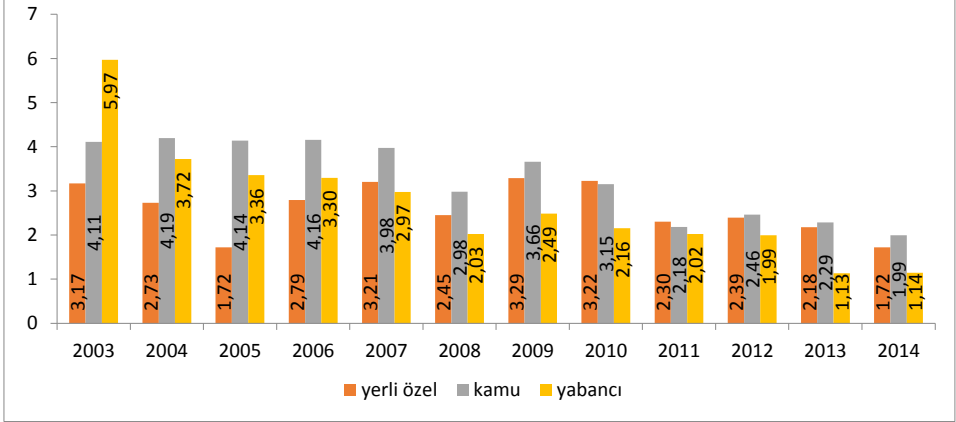
Kaynak: <http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/tr/Gosterim/Gelismis> Erişim Tarihi: 26.04.2015.

Son 12 yıllık dönemde ülkemiz bankalarının likidite yapısına bakıldığında, yabancı bankaların yerli bankalara ve kamu bankalarına göre daha likit olduğu söylenebilir. 2003-2006 arası dönemde bu fark daha fazla iken, 2007 yılından sonra yabancı bankaların likidite rasyolarında önemli ölçüde gerileme gözlenmektedir. Bu gerileme ile beraber yerli bankaların likidite yapısına yaklaşılmıştır.

Resmi Gazete’nin 11 Aralık 2009 tarih ve 27429 sayılı nüshasında yayımlanmış olan “Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” kapsamında bankalara likidite rasyoları ile ilgili alt sınırlar belirlenmiştir. İlgili düzenleme sonrası sektörün likidite seviyesinde bir kırılma yaşanmış ancak yerli ve kamu bankalarının likidite seviyelerinde azalmalar gözlenmiştir. 2010 yılında %12 olan oran, 2011 yılında %15 seviyelerine yükselmiştir.

Bankacılık sektörü için önemli göstergelerden biri de aktif karlılığıdır. Sektördeki aktif karlılık düzeyi aşağıdaki Grafik 4'de görülmektedir.

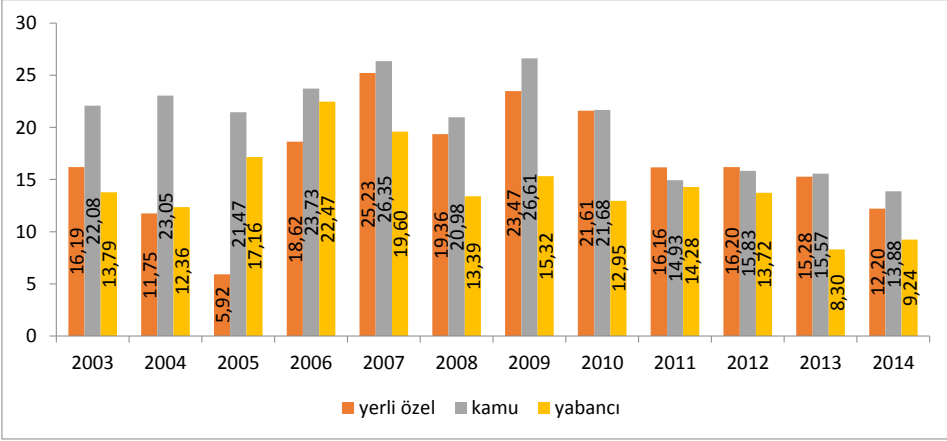
Grafik 4: Aktif Karlılığı (%)

Kaynak: <http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/tr/Gosterim/Gelismis> Erişim Tarihi: 27.04.2015.

Grafik 4'de görüldüğü üzere, aktif karlılığı 12 yıllık süreçte sektörel olarak azalmış ancak yerli-kamu-özel bankalar arasındaki fark dengelenmiştir. 2003 yılında yabancı bankaların karlılık düzeyleri aynı dönemde özel bankaların karlılıklarının neredeyse iki katı iken, daha sonraki yıllarda yabancı bankaların aktif karlılıkları azalmaya başlamış ve özel bankalar ile kamu bankalarının karlılık düzeylerine yakın seyretmiştir. 2007 ve sonrası dönemde ise, kamu ve özel bankaların aktif karlılıkları yabancı banka karlılıklarından az da olsa yüksek seyretmektedir.

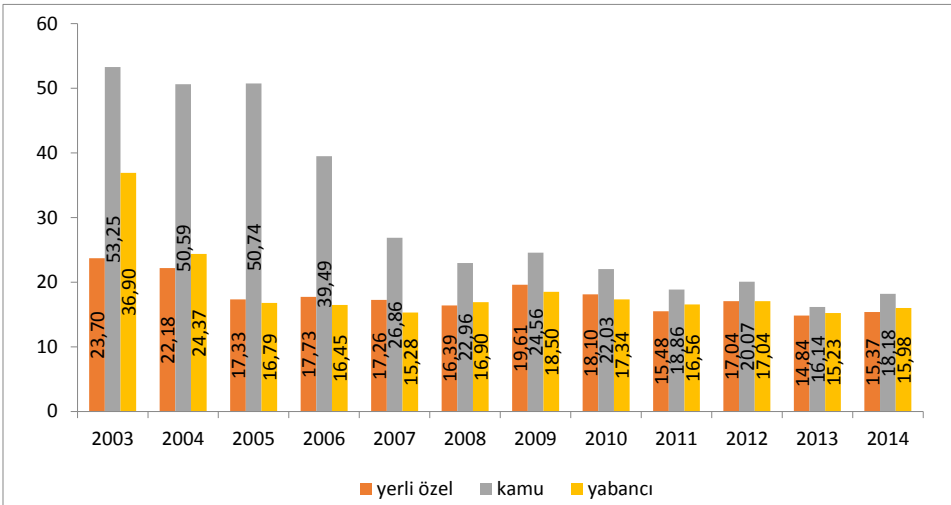
Bankaların karlılık göstergelerinden bir diğeri de **öz kaynak** karlılığıdır. Bankaların 2003-2014 arası 12 yıllık döneme ait **öz kaynak** karlılıkları Grafik 5'de yer almaktadır.

Grafik 5: Özkaynak Karlılığı (%)

Kaynak: <http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/tr/Gosterim/Gelismis> Erişim Tarihi: 28.04.2015.

Sektörün özkaynak karlılığında yıllar itibariyle bir dalgalanma olduğu söylenebilir. Öz kaynak karlılığı açısından kamu bankaları öne çıkmaktadır. 2011 ve 2012 yılı hariç diğer yıllarda kamu bankalarının karlılık düzeyleri özel ve yabancı bankaların karlılık düzeylerinin üzerinde seyretmiştir. 2011 yılından itibaren sektörün tamamında karlılık düzeyleri düşmüş ve birbirine yaklaşmıştır.

Aşağıdaki tabloda bankaların aynı dönem aralığındaki sermaye yeterlilik rasyoları görülmektedir.

Grafik 6: Sermaye Yeterliliği (%)

Kaynak: <http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/tr/Gosterim/Gelismis> Erişim Tarihi: 28.04.2015.

Bankaların sermaye yeterlilik rasyoları açısından sektördeki kamu bankalarına bakıldığında 2003-2006 yılları arasındaki dönem ile 2007 sonrası dönem olmak üzere iki farklı dönemden bahsedilebilir. Kamu bankalarının 2003-2006 arası dönemde ortalama %50'ler seviyesinde olan sermaye yeterlilik rasyoları, 2007'den itibaren önemli ölçüde azalarak özel ve yabancı bankaların sermaye yeterlilik düzeylerine gerilemiş ve 2011 yılından itibaren %18'ler seviyesine inmiştir. Kamu bankalarındaki bu değişimin Resmi Gazete'nin 01 Kasım 2006 tarih ve 26333 sayılı nüshasında; BDDK tarafından Basel Standartlarına Uyum kapsamında yayınladığı "*Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine Ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik*" den kaynaklandığı söylenebilir.

SONUÇ

Finansal istikrarın sağlanması ve sürdürülebilir olması tüm ülkeler için olduğu gibi, ülkemiz açısından da önemlidir. Finansal istikrar mali piyasaların tümü için geçerli olmasına rağmen, mali piyasaların en önemli aktörlerinden biri olan bankalar açısından değerlendirildiğinde finansal istikrarı sağlayıcı ortak bir takım düzenlemeler yer almaktadır. Bu düzenlemelerin banka, müşteri ve ülke ekonomisi olmak üzere üç tarafı bulunmaktadır. Bu nedenle, istikrar sağlayıcı bankacılık düzenlemeleri oldukça önemlidir. Ülkemizde yapılan bankacılık düzenlemeleri 2001 yılından sonraki süreçte bankaların krizlere karşı dayanıklılığı artırmış ve özellikle 2008 yılında ABD'de patlak veren ekonomik krizin ülkemizde yansımalarının daha az olmasını sağlamıştır. G 20 ülkeleriyle kıyaslandığında ülkemizde faaliyette bulunan gerek yerli gerekse yabancı sermayeli bankaların aktif karlılıkları ve özsermaye karlılıkları daha yüksek seviyelerdedir.

Yabancı sermayenin ülkemize geliş nedenlerinden biride sektör karlılığıdır. Düzenleyici otoritelerin istikrar sağlamak amaçlı politikalarını sıkı tutması ve kararlılık göstermesi sayesinde, yabancı sermayenin ülkemiz ekonomisine etkilerinin pozitif yönlü olduğu, gerek sermaye yeterlik gerek likidite yeterliliği bakımından sektörle paralellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sağlanan karların banka bünyesinde kalması yönündeki BDDK'nın tutumu ise kar transferlerini kısmen engellemekte ülke ekonomisine katkıyı arttırmaktadır. Ancak özellikle kredi payındaki bireysel ve kobi kredilerinin dağılımı daha karlı görünen bireysel kredilerden ise ekonomiye üretim sağlayıcı KOBİ kredilerine ağırlık verilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda, yabancı sermaye sektörde rekabeti arttırıcı, hizmet kalitesini iyileştirici ve ekonomik büyümeyi olumlu etkilerini olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, düzenleyici otoritenin denetleyici ve düzenleyici rolünün devamı ve bu konudaki kararlılığı olumlu etkilerin devamı için vazgeçilmezdir.

KAYNAKLAR

- Akgüç, Ö. (2007). Türkiye’de Yabancı Bankalar. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 36.
- Alfon, I. Andrews P. (1999). Cost-Benefit Analysis in Financial Regulation. *Occasional Paper Series*, September, London.
- Allen, F. & Herring, R. (2001). Banking Regulation Versus Securities Market Regulation. *The Wharton School–University of Pennsylvania*, 1, 1-58
- Barth, J., Caprio Jr, G., & Levine, R. (2007). “ Reassessing the Rationale and Practice of Bank Regulation and Supervision around the Globe. Seminar on Current Developments in Monetary and Financial Law. Washington DC.23-27
- Barth, J.R., D.E. Rolle ve T.N. Rice (2001). Commercial Banking Structure, Regulation and Performance: an International Comparison, *World Bank Working Paper*, 2537
- BDDK(2010a). Sorularla Basel III. Ankara
- BDDK. (2010b). Krizden İstikrara Türkiye Tecrübesi, Çalışma Tebliği. Ankara
- Briault, C. (2002). Revisiting the Rationale for a Single National Financial Services Regulator, *FSA Occasional Paper Series*, February, London.
- Brunnermeier, M. K., Crockett, A., Goodhart, C. A., Persaud, A., & Shin, H. S. (2009). The Fundamental Principles Of Financial Regulation. *London. Centre for Economic Policy Research*,(11)
- Buch, C. M., & Golder, S. M. (2001). Foreign Versus Domestic Banks İn Germany And The US: A Tale Of Two Markets?. *Journal of Multinational Financial Management*, 11(4), 341-361.
- Cetorelli N., Gambera M., (2001). Banking Market Structure, Financial Dependence and Growth: International Evidence from Industry Data, *The Journal of Finance*, 5(2), 617–648
- Chant, J., Alexandra L., Illing M., Daniel F. (2003). Essays on Financial Stability. *Bank of Canada, Technical Report (95)*.1-111.
- Claessens, S., Van Horen, N., Gurcanlar, T., & Mercado Sapiain, J. (2008). Foreign bank presence in developing countries 1995-2006: data and trends.. *Available at SSRN 1107295*.
- Crockett, A. (1997). Why is Financial Stability a Goal of Public Policy in Maintaining Financial Stability in a Global Economy?.*Economic Review-Federal Reserve Bank of Kansas City*, 82, 7-36

- Crotty, J. (2009). Structural Causes of The Global Financial Crisis: A Critical Assessment of the 'New Financial Architecture. *Cambridge Journal of Economics* ,33(4), 563-580
- Dede G.A.(2007). *Türk Bankacılık Sektörünün Yapısal Dönüşüm Sürecine Yabancı Sermayeli Bankaların Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osman Gazi Üniversitesi: Eskişehir*
- Delice, G., Doğan, A., & Uzun, A. M. (2004). Finansal Regülasyon ve Piyasa Disiplini. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,5(1), 101-130.
- Detragiache, E., Tressel, T., & Gupta, P. (2008). Foreign Banks in Poor Countries: Theory and Evidence. *The Journal of Finance*, 63(5), 2123-2160.
- Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu (4875 S.K.), Resmi Gazete, 25141, 17 Ocak 2003
- Elliehausen, G. (1998).The Cost of Banking Regulation: a Review of Evidence. *Federal Reserve Bulletin*, April, 171-206.
- Garry, J. S., & Schinasi, G. (2004). *Defining financial stability. IMF Working Paper*,128-190.
- Goldberg, L., Dages, B. G., & Kinney, D. (2000). *Foreign and Domestic Bank Participation in Emerging Markets: Lessons from Mexico and Argentina (7714)*. National Bureau of Economic Research.
- Goodhart, C.A., Hartman, P., Llewellyn, D., Rojas-Suarez, L., and Weisbrod, S. (1998). *Financial Regulation Why, How and Where now?*, Routledge, London.
- Hail, L., and Leuz C. (2006). International Differences in the Cost of Equity Capital: Do Legal Institutions and Securities Regulation Matter?.*Journal of Accounting Research*, 44, 485-531
- Hermes, N., & Lensink, R. (2004). Foreign Bank Presence, Domestic Bank Performance and Financial Development. *Journal of Emerging Market Finance*,3(2), 207-229.
- King, R. G., & Levine, R. (1993). Finance and Growth: Schumpeter Might be Right. *The Quarterly Journal of Economics*, 717-737.
- Köne, A. Ç. (2003). Para-Sermayenin Yeniden Yapılandırılması: Türk Özel Bankacılık Sektörü Örneği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 4(2), 233-246
- Tuna K. (2011). Bankacılık Sektöründe Basel III sonrası Risk Yönetimi. *Payment Systems Magazine*, (3)
- Large, A. (2003). Financial Stability: Maintaining Confidence in a Complex World. *Financial Stability Review*, 170-174.

- Levine, R. (2003). *Denying Foreign Bank Entry: Implications for Bank Interest Margins*. Banco Central de Chile.
- Levine, R. (1997). Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda. *Journal of Economic Literature*, 35(2), 688-726.
- Levine R., Zervos S., (1998). Stock Markets, Banks and Economic Growth. *American Economic Review*, 88, 537-558
- Malul, M., Shoham, A. and Rosenboim, M. (2009). The International Imperfect Banking Systems: the Israeli Case. *EuroMed Journal of Business*, 4(2), 159-172
- Mishkin, F. S. (1999). Global Financial Instability: Framework, Events, Issues. *The Journal of Economic Perspectives*, 3-20.
- Örnek, İ. (2008). Yabancı Sermaye Akımlarının Yurtiçi Tasarruf Ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(02), 199-207.
- Özince, E. (2005). Finansal İstikrar, Basel II ve Bankalar Açısından Etkileri. *Bankacılar Dergisi*, (53), 18-22.
- Parasız İ. (2005). *Para, Banka ve Finansal Piyasalar*. (8. Basım). Bursa: Ezgi Kitabevi
- Rajan, R., and L. Zingales, (1998). Financial Dependence and Growth. *American Economic Review* 88(3), 559-86.
- TBB. (2015). *Bankalarımız 2014*. İstanbul
- TCMB. (2010). Finansal İstikrar Raporu, 42.
- Tiryaki G. (2012). Finansal İstikrar ve Bankacılık Düzenlemeleri (1990-2010 Türkiye Tecrübesi Işığında), *TBB, Yayın 289*, İstanbul,
- Uiboupin, J. (2004). Effects of Foreign Banks Entry on Bank Performance in the CEE Countries. *University of Tartu Faculty of Economics and Business Administration Working Paper*, (33).
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) (1998). World Investment Report: Trends and Determinants. 1-14.
- 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu.
- www.bddk.gov.tr Erişim Tarihi: 20.04.2015.
- www.bis.org Erişim Tarihi: 14.02.2015.
- http://data.imf.org/?sk=f15905b8-c65e-4aff-abc8-41c925a3aad7&-sId=1390030109571, Erişim Tarihi: 20.03.2015.
- www.tbb.org.tr Erişim Tarihi: 24.04.2015.